

INIȚIATIVE LEGISLATIVE ALE CETĂȚENILOR POTRIVIT LEGII Nr. 189/1999

Publicată în MOR 932/16.10.2023

EXPUNERE DE MOTIVE

Introducere

Controlul averilor a fost adoptat printr-o lege la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, lege care prevedea confiscarea averilor marilor îmbogățiți de pe urma războiului.

Ulterior, controlul averilor a fost reglementat prin Legea nr. 18/1968, sistem care era aplicabil nu doar persoanelor care ocupă funcții publice, ci oricărui cetățean al României. Legea a fost în vigoare între anii 1968—1991, fiind abrogată în mod tacit în momentul în care România a adoptat Constituția din 1991, care include prezumția de legalitate a dobândirii bunurilor.

Regimul actual este dat de Legea nr. 115/1996, care a abrogat în mod formal Legea nr. 18/1968, precum și de Legea nr. 176/2010.

Spre deosebire de Legea nr. 18/1968, noul cadru legislativ vizează doar persoanele care ocupă funcții publice.

I. Îmbogățirea ilicită în perioada regimului comunist

În perioada regimului comunist, Legea nr. 18/1968 a fost adoptată pentru a controla „proveniența bunurilor oricărei persoane fizice” (articolul 1), indiferent dacă aceasta era sau nu o persoană care ocupa o funcție publică. Acolo unde existau date sau indicii care demonstau o disproporție vădită între valoarea bunurilor unei persoane și veniturile acesteia, controlul era obligatoriu și se exercita retroactiv, incluzând orice bun dobândit după data de 1 ianuarie 1962.

Regimul juridic stabilit prin Legea nr. 18 contravenea mai multor garanții bine determinate prevăzute de drepturile omului.

În primul rând, „dacă datele sau indiciile” arătau o „disproporție vădită” între bunuri și venituri, sarcina probei era inversată, persoana în cauză fiind obligată să dovedească caracterul licit al provenienței bunurilor. Persoanei cercetate i se acorda un termen de cel mult 10 zile pentru a depune o declarație cu privire la toate bunurile și la justificarea provenienței lor. Așa cum prevede articolul 2, „Prin justificarea provenienței bunurilor se înțelege obligația persoanei în cauză de a dovedi caracterul licit al mijloacelor folosite pentru dobândirea sau sporirea bunurilor.” Legea nu stabilea nici mijloacele de probă necesare în vederea începerii verificărilor privind proveniența bunurilor de către comisia de cercetare. Dimpotrivă, legea prevedea începerea verificărilor de îndată ce era depusă o sesizare la comisia de cercetare.

În al doilea rând, potrivit articolului 5, refuzul persoanei de a da o declarație cu privire la toate bunurile, precum și omisiunea de a declara anumite bunuri constituiau o prezumție a caracterului ilicit al mijloacelor folosite pentru dobândirea bunurilor.

În al treilea rând, chiar dacă procedura era de natură civilă, iar unele elemente semănau cu „o confiscare in rem” (de exemplu, faptul că acțiunea putea fi continuată împotriva succesorilor, însă numai împotriva acelor bunuri dobândite prin succesiune), averea nejustificată era sancționată cu un impozit de 80% care, datorită severității sale, ar putea fi privită și, cu siguranță, percepută de către comunitate ca o sancțiune penală.

În al patrulea rând, procedura de cercetare nu era publică (articolul 6), acest lucru afectând grav garanțiile elementare ale unui proces echitabil.

II. Controlul averilor în epoca postdecembristă

După restabilirea unei guvernări democratice odată cu Revoluția din 1989, Constituția din anul 1991 a reînființat dreptul de proprietate privată (fostul articol 41, în prezent articolul 44), precum și unele garanții tradiționale, cum ar fi: garantarea și ocrotirea proprietății în mod egal de lege, indiferent

de titular, și dreptul la o dreaptă și prealabilă despăgubire în cazuri de exproprierie pentru motive de utilitate publică.

Legea fundamentală include de asemenea o garanție specifică, unică, ce prevede următoarele: „Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă ...”

1. Legea nr. 115/1996 a abrogat în mod formal Legea nr. 18/1968. Prima diferență majoră dintre cele două legi este aceea că, în timp ce Legea nr. 18/1968 viza întreaga populație a României, sistemul adoptat în conformitate cu Legea nr. 115/1996 urmărește să controleze averea ilicită a anumitor categorii de demnitari care fac parte din cadrul celor trei puteri în stat la nivel central și local, inclusiv a celor aleși, a celor numiți în funcții, a judecătorilor și a înalților funcționari publici sau a persoanelor cu funcții de conducere.

Cea de-a doua diferență majoră față de Legea nr. 18/1968 o constituie crearea unui sistem de declarație de avere, care obligă anumite categorii de persoane ce ocupă o funcție publică să își declare bunurile comune, cele deținute în indiviziune, precum și cele ale copiilor aflați în întreținere.

Declarațiile de avere și de interese constituie instrumente extrem de utile în vederea descoperirii conflictelor de interese și depistării dobândirii ilicite a averii. Scopul primordial al acestora nu este unul punitiv, ci mai degrabă acela de a spori încrederea publicului în guvernare. Completarea în întregime a declarațiilor va pune capăt multor zvonuri și, în același timp, va conferi o protecție persoanelor cinstitute care ocupă funcții publice.

Un progres al Legii nr. 115/1996 îl constituie faptul că sarcina probei nu revine persoanei cercetate care ocupă o funcție publică. Articolul 13 prevedea că aceasta poate produce în fața comisiei probe în apărarea sa sau poate solicita administrarea acestora de către comisie și poate depune o declarație arătând veniturile realizate, precum și modul dobândirii averii sale. Legea nu stabilește obligația justificării provenienței licite a bunurilor și nici sancționarea celui care își exercită dreptul de a nu contribui la propria incriminare. Producerea elementelor de probă în vederea construirii unui caz solid revine în mare parte comisiei de cercetare.

O a treia diferențiere importantă față de sistemul stabilit de Legea nr. 18/1968 este dată de faptul că, în vechiul sistem, „averea nejustificată” era impozitată cu 80% din valoarea acesteia. Diferența conceptuală dintre impozitare și aplicarea unei sancțiuni (penale sau administrative) este extrem de importantă, mai ales în democrațiile în curs de consolidare, unde sistemele de impozitare se bazează pe declarații voluntare de venituri.

În afară de confiscare, persoanele care ocupă funcții publice a căror avere a fost declarată, în tot sau în parte, nejustificată, printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, vor fi destituite sau revocate, după caz, din funcția pe care o dețin. Dacă persoana care ocupă o funcție publică este deputat sau senator, în aceeași situație, aceasta va fi considerată incompatibilă. În plus, persoana care ocupă o funcție publică și care face o declarație de avere care nu corespunde adevărului comite infracțiunea de fals în declarații și va fi pedepsită potrivit Codului penal.

Sistemul creat prin Legea nr. 115/1996 nu a funcționat deloc consecvent de la intrarea sa în vigoare. Au avut loc îmbunătățiri semnificative în momentul în care declarațiile au devenit publice și au fost publicate online, în anul 2003, iar societatea civilă a început să facă presiuni în vederea completării corecte a acestora.

2. Cadrul legislativ a fost îmbogățit cu Legea nr. 144/2007 prin care se înființează Agenția Națională de Integritate (ANI), autoritate administrativă autonomă, rolul acesteia fiind în principal acela de a înlocui comisiile de cercetare a averilor.

3. Legea conținea o mulțime de prevederi neconstituționale care, drept urmare a controlului de constituționalitate efectuat prin Decizia Curții Constituționale a României nr. 415/2010, au fost înlăturate prin adoptarea Legii nr. 176/2010.

4. Cele două legi, nr. 115/1996 și nr. 176/2010, coexistă încălcând sub acest aspect normele de tehnică legislativă referitoare la obligația de unicitate a reglementării în aceeași materie.

5. „Averea nejustificată” atrage trei consecințe juridice diferite: 1) confiscarea contravalorii „bunurilor nejustificate,” dispusă de o instanță imparțială și independentă; 2) aplicarea unor sancțiuni disciplinare de către organele și autoritățile competente în acest sens care pot dispune revocarea, destituirea sau eliberarea din funcție (în plus, cei revocați sau eliberați din funcție nu pot exercita o funcție sau demnitate publică pe o perioadă de până la 3 ani); 3) sesizarea organului fiscal competent sau a parchetului.

Mai mult decât atât, actul rămas definitiv prin care se constată caracterul ilicit al averii sau al unei părți a acesteia va fi publicat pe pagina de internet a ANI.

Alte sancțiuni penale pot fi dispuse în cazul depunerii unor declarații de avere și de interese care nu corespund adevărului, constituind infracțiunea de fals în declarații.

În fapt, începând cu anul 1990, în România au fost dobândite multe averi considerabile, unele dintre ele fără nicio justificare legală. Multe dintre acestea au fost create prin eludarea dispozițiilor legale, altele prin specularea unui pretins sau real vid legislativ, iar unele prin încălcarea directă și disprețuitoare a normelor legale. Această situație a fost posibilă și datorită corupției existente la toate nivelurile societății românești.

Dacă pentru demnitari, magistrați, funcționari publici și unele persoane cu funcții de conducere din sistemul bugetar există un cadru normativ corespunzător care reglementează declararea și controlul averii dobândite, pentru situația celorlalte persoane fizice ne aflăm în fața lipsei unui cadru juridic care să reglementeze dobândirea și controlul averii.

În acest context s-a impus elaborarea unei propuneri legislative care constituie o extindere a legii penale, astfel încât, deși în aceste cauze se aplică dispozițiile procedurii civile, nu se poate invoca principiul neretroactivității legii civile împotriva aplicării sale.

Propunerea legislativă asigură moralitatea la care face trimitere expresă art. 44 alin. (8) și (9) din Constituție, precum și prevederile art. 74 din Constituție.

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

PROIECT DE LEGE

privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

CAPITOLUL I

Art. 1. — Prezenta lege asigură protecția relațiilor patrimoniale licite dintre cetățeni, dintre aceștia și instituțiile statului sau comunitatea din care fac parte, precum și combaterea corupției și a evaziunii fiscale.

Art. 2. — Scopul legii este reprezentat de recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate din veniturile licite.

Art. 3. — Înțelesul unor termeni din prezenta lege este următorul:

a) Prin *mare avere* se înțelege totalitatea drepturilor patrimoniale ale unei persoane fizice a căror valoare depășește 1 mil. euro, conform formularului de declarație pe propria răspundere prevăzut în normele metodologice emise de către Ministerul Finanțelor Publice.

b) Prin *venituri legale* se înțeleg veniturile din pensii, salarii, indemnizații, chirii, bunuri mobile și imobile achiziționate conform legislației aplicabile, precum și orice alte surse de venit provenite din donații, moșteniri, cesiuni etc. obținute din surse licite.

c) Prin *diferențe între marile averi și venituri legale* se înțeleg acele cazuri în care marile averi depășesc veniturile legale cu cel puțin 100.000 euro.

Art. 4. — Dreptul la apărare al persoanelor care se încadrează la art. 3 lit. c) este garantat în toate fazele procesuale de stabilire a modalităților de dobândire a averii.

CAPITOLUL II

Acțiunea prealabilă

Art. 5. — Se înființează în cadrul Ministerului Finanțelor Publice departamentul de verificare a marilor averi în cadrul direcțiilor regionale antifraudă fiscală.

Art. 6. — (1) Direcția regională antifraudă fiscală va iniția o acțiune prealabilă ca urmare a sesizărilor primite de la cetățeni, instituții specializate, precum și din oficiu, pe baza unor corelări cu documente doveditoare.

(2) Sesizările primite de la cetățeni vor fi examinate numai dacă sunt scrise și semnate.

(3) Acțiunea prealabilă va începe după invitarea autorului sesizării la sediul Direcției regionale antifraudă fiscală, în scopul stabilirii veridicității sesizării.

Art. 7. — Rezultatul acțiunii prealabile se face printr-o decizie a Direcției regionale antifraudă fiscală de admitere sau respingere a sesizării.

Art. 8. — Decizia de admitere a Direcției regionale antifraudă fiscală se înaintează unei comisii de verificare a modului de dobândire a marilor averi. În decizie se vor indica în mod obligatoriu dovezile pe care se întemeiază aceasta.

Art. 9. — Activitatea comisiei de verificare nu este publică până la emiterea deciziei de admitere sau respingere.

CAPITOLUL III

Activitatea comisiei de verificare

Art. 10. — În cazul deschiderii activității de verificare din cadrul Direcției regionale antifraudă fiscală, aceasta în colaborare cu instituțiile abilitate au acces la toate informațiile pe care le consideră utile și pertinente în soluționarea cauzei.

(1) Pe lângă fiecare direcție regională a Direcției Generale Antifraudă Fiscală va funcționa o comisie formată din un reprezentant al DRAF în calitate de președinte al comisiei de verificare desemnat de către directorul general al DGAF, 1 judecător de la curtea de apel desemnat din circumscripția căruia se află domiciliul persoanei a cărei avere este supusă

verificării, desemnat de președintele comisiei de verificare, precum și un procuror din cadrul parchetului de pe lângă curtea de apel din circumscripția căruia se află domiciliul persoanei reclamate, desemnat de prim-procurorul parchetului respectiv.

(2) Comisia de verificare va avea un secretar desemnat de președinte. Acesta va fi un grefier din cadrul curții de apel prevăzute la alin. (1).

(3) Președintele comisiei de verificare, precum și membrii acestei comisii sunt desemnați pentru o perioadă de 5 ani, ce poate fi reînnoită o singură dată.

Art. 11. — (1) Președintele comisiei de verificare va dispune, în cel mult 30 de zile de la primirea sesizării, citarea persoanei care a făcut sesizarea și, respectiv, a persoanei a cărei avere este supusă verificării.

(2) Persoanei, a cărei avere este supusă verificării, i se va solicita o declarație pe propria răspundere, conform art. 3 alin. a) din prezenta lege, și va menționa veniturile realizate, bunurile dobândite, precum și bunurile înstrăinate începând cu 1 ianuarie 2012, sub orice titlu.

Art. 12. — (1) Comisia de verificare poate cita orice persoană care ar putea da relații utile pentru lămurirea provenienței bunurilor celui verificat și poate solicita autorităților publice sau oricărei persoane juridice informații necesare pentru soluționarea cauzei.

(2) Persoanele care au dobândit bunuri de la persoana verificată vor fi audiate obligatoriu.

(3) Comisia de verificare poate efectua cercetări locale sau poate dispune efectuarea unor expertize pentru lămurirea cauzei.

(4) Verificările efectuate de alte persoane decât membrii comisiei de verificare sunt nule, cu excepția expertizelor.

Art. 13. — (1) Verificările vor fi extinse și asupra actelor de donație, contractelor de împrumut, precum și oricăror alte acte care ridică suspiciuni.

(2) În situația primirii de donații sau împrumuturi din străinătate se impune solicitarea pe cale oficială a confirmării din partea organelor fiscale din țara de domiciliu a donatorului sau a împrumutătorului.

Art. 14. — În situația în care persoana verificată a participat la acte simulate de orice fel, comisia va solicita anularea lor cu respectarea prevederilor legale.

Art. 15. — (1) Cei citați în fața comisiei de verificare vor fi ascultați pe rând și vor prezenta dovezile care au stat la baza cererii de verificare. Persoana a cărei avere este supusă verificării va putea produce în fața comisiei probe în apărare sau va putea solicita administrarea acestora de către comisie.

(2) Comisia de verificare poate dispune măsuri asiguratorii prin care să împiedice înstrăinarea de bunuri ce aparțin persoanei a cărei avere este supusă verificării.

(3) Măsura de indisponibilizare poate fi totală sau parțială și poate fi luată și în cazul depozitelor și certificatelor bancare.

(4) Măsurile prevăzute la alin. (2) și (3) încetează la data emiterii hotărârii de respingere a acțiunii.

Art. 16. — (1) Comisia de verificare hotărăște cu majoritate de voturi, în cel mult 6 luni de la data sesizării, pronunțând o hotărâre motivată prin care poate dispune:

a) respingerea acțiunii, când constată că proveniența bunurilor este justificată;

b) trimiterea cauzei spre soluționare curții de apel în raza căreia domiciliază persoana a cărei avere este supusă verificării, dacă constată o vădită disproporție între averea dobândită dintre averea dobândită și veniturile licite mai mare de 10%;

c) suspendarea verificării și trimiterea cauzei la parchetul competent, dacă în legătură cu bunurile a căror proveniență este nejustificată rezultă săvârșirea unei infracțiuni.

CAPITOLUL IV

A. Instanța de judecată

Art. 17. — (1) Instanța de judecată este sesizată prin hotărârea comisiei de verificare, prevăzută la art. 16 alin. (1) lit. b).

(2) Probele administrate în fața comisiei de cercetare pot fi folosite pentru instanța de judecată.

Art. 18. — (1) Președintele curții de apel sau președintele secției, primind dosarul, fixează termen de judecată și dispune citarea tuturor părților care au fost chemate la comisia de verificare. Statul, prin Ministerul Finanțelor Publice, va fi întotdeauna citat în instanță. Participarea procurorului este obligatorie.

(2) Judecătorii și procurorii care au făcut parte din comisia de verificare nu pot participa la judecată.

(3) Probele administrate în fața comisiei de verificare rămân câștigate cauzei. La prima zi de înfățișare, părțile pot solicita readministrarea probelor de la comisie.

Art. 19. — Până la soluționarea definitivă a cauzei, instanța de judecată poate dispune indisponibilizarea bunurilor, dacă această măsură nu a fost luată în condițiile art. 15 alin. (2) și (3).

Art. 20. — (1) Dacă se constată că dobândirea unor bunuri determinate sau a unei cote-părți dintr-un bun nu este justificată de dobândirea licită a acelor bunuri, curtea de apel va hotărî confiscarea diferenței din averea considerată ca dobândită ilicit.

(2) În cazul în care se constată că proveniența bunurilor este justificată, instanța hotărăște închiderea dosarului.

B. Căi de atac

Art. 21. — (1) Împotriva hotărârii de respingere a acțiunii comisiei de verificare, părțile, procurorul și Ministerul Finanțelor Publice pot face recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție în termen de 15 zile de la comunicare.

(2) Hotărârea de trimitere a cauzei la instanța de judecată spre soluționare nu poate fi atacată cu recurs decât odată cu sentința pronunțată asupra fondului.

(3) Hotărârile curții de apel pot fi atacate cu recurs de către părți, procuror și Ministerul Finanțelor Publice la Înalta Curte de Casație și Justiție în termen de 15 zile de la comunicare.

CAPITOLUL V

Sanțiuni

Art. 22. — Formularea cu rea-credință a unei sesizări cu privire la modul dobândirii averii de către o persoană se pedepsește cu închisoarea de la 3 ani la 5 ani.

CAPITOLUL VI

Dispoziții finale

Art. 25. — Dispozitivul hotărârii judecătorești, rămasă irevocabilă, prin care se constată proveniența ilicită a unor bunuri, se comunică organului fiscal de la domiciliul persoanei a cărei avere a fost verificată, în vederea executării.

Art. 26. — (1) Bunurile confiscate se vor valorifica prin vânzarea la licitație, sumele obținute făcându-se venit la bugetul de stat. Prețul de pornire a licitației nu poate fi mai mic decât valoarea bunului, stabilită de instanță pe bază de expertiză.

(2) Vânzarea bunurilor și încasarea debitelor stabilite în condițiile prezentei legi se efectuează de către organele fiscale în conformitate cu dispozițiile legale referitoare la executare silită împotriva persoanelor fizice și pentru neachitarea creanțelor bănești datorate statului.

(3) În cazul în care bunurile confiscate sunt obiecte rare sau din pietre prețioase, titluri de valoare, mijloace de plată străine, obiecte de artă, colecții de valoare, mijloace de plată străine, obiecte de artă și de muzeu, acestea se depun la Banca Națională a României sau, după caz, la Ministerul Culturii, în vederea valorificării prin vânzarea la licitație.

Art. 27. — Toate actele de procedură în această materie sunt scutite de orice taxă de timbru, iar în cazul valorificării bunurilor prin vânzare la licitație nu se percepe taxă pe valoare adăugată.

Art. 28. — Sumele necesare pentru efectuarea expertizelor dispuse din oficiu se avansează dintr-un fond prevăzut în bugetul Ministerului Justiției.

Art. 29. — Magistrații care fac parte din comisia de verificare prevăzută la art. 10 alin. (2), precum și grefierul care efectuează lucrări pentru această comisie beneficiază de indemnizația prevăzută în Legea nr. 153 din 28 iunie 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

Această lege a fost adoptată de Camera Deputaților în ședința din, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTE

Această lege a fost adoptată de Senat în ședința din, cu respectarea prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituția României.

PREȘEDINTE

Art. 30. — Dispozițiile prezentei legi se completează cu prevederile Codului de procedură civilă și cele privind executarea creanțelor bugetare.

Art. 31. — Guvernul va elabora norme metodologice în termen de 30 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României.

Art. 32. — Prezenta lege intră în vigoare la 60 de zile de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României.

Art. 33. — La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă orice dispoziții contrare.

AVIZ

referitor la inițiativa legislativă a cetățenilor privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale

Analizând **inițiativa legislativă a cetățenilor privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale**, formulată de un comitet de inițiativă în baza prevederilor Legii nr. 189/1999 privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni, republicată, cu modificările ulterioare, și transmisă de împuternicitul comitetului de inițiativă, cu Adresa înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr. R1774 din 11.09.2023, și înregistrată la Consiliul Legislativ cu D875/11.09.2023,

CONSILIUL LEGISLATIV,

în temeiul art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 73/1993, republicată, cu completările ulterioare, și al art. 33 alin. (4) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ, cu modificările ulterioare, precum și al art. 3 alin. (2) din Legea nr. 189/1999, republicată, cu modificările ulterioare,

avizează negativ inițiativa legislativă, pentru următoarele considerente:

1. Prezenta inițiativă legislativă a cetățenilor are ca obiect de reglementare recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale.

Potrivit Expunerii de motive, „s-a impus elaborarea unei propuneri legislative care constituie o extindere a legii penale, astfel încât, deși în aceste cauze se aplică dispozițiile procedurii civile, nu se poate invoca principiul neretroactivității legii civile împotriva aplicării sale”.

2. Prin obiectul său de reglementare, proiectul face parte din categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art. 73 alin. (3) lit. h) și m) din Constituția României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, iar în aplicarea dispozițiilor art. 75 alin. (1) din Legea fundamentală, prima Cameră sesizată este Senatul.

3. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

Totodată, menționăm că **avizul Consiliului Legislativ este consultativ, continuarea procesului legislativ nefiind condiționată de felul avizului emis, Parlamentul fiind cel în măsură să decidă dacă va adopta sau nu o lege în forma propusă.**

4. Semnalăm că două inițiative legislative ale cetățenilor privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale, cu conținut identic cu cel al prezentei inițiative, au fost avizate de către Consiliul Legislativ cu avizele negative nr. 976 din 25.08.2022, respectiv 221 din 10.03.2023.

5. Potrivit **art. 44 alin. (8)** din Constituția României, republicată, „Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. **Caracterul licit al dobândirii se prezumă**”.

Prin **Decizia nr. 453/2008**, Curtea Constituțională a reținut că „**prezumția dobândirii licite a averii constituie una dintre garanțiile constituționale ale dreptului de proprietate. Această prezumție se întemeiază și pe principiul general potrivit căruia orice act sau fapt juridic este licit până la dovada contrarie, impunând, în ceea ce privește averea unei persoane, ca dobândirea ilicită a acesteia să fie dovedită**”.

Totodată, în considerentele **Deciziei nr. 799/2011**, instanța de contencios constituțional a reținut că, „**în absența unei astfel de prezumții, deținătorul unui bun ar fi supus unei insecurități continue întrucât, ori de câte ori s-ar invoca dobândirea ilicită a respectivului bun, sarcina probei nu ar reveni celui care face afirmația, ci deținătorului bunului**”.

Cu toate acestea, așa cum a reținut Curtea Constituțională în **Decizia nr. 453/2008**, „prezumția instituită prin textul constituțional de referință nu împiedică cercetarea caracterului ilicit al dobândirii averii”.

Or, prin chiar scopul demersului legislativ, așa cum este reglementat la **art. 2** din proiect, respectiv „recuperarea către bugetul de stat a marilor averi **care nu pot fi justificate din veniturile licite**”, se elimină prezumția de dobândire licită a averii instituită de textul constituțional menționat. În același sens, **art. 20 alin. (1)** din proiect, dincolo de lipsa de claritate a normei care constituie motiv distinct de neconstituționalitate, prevede că instanța va pronunța o hotărâre prin care să dispună

confiscarea unor bunuri determinate sau a unor cote-părți dintr-un bun dacă nu este justificată dobândirea licită a acelor bunuri. Așadar, decizia de confiscare nu se ia ca urmare a dovedirii caracterului ilicit al dobândirii, ci ca urmare a nejustificării dobândirii licite a bunului, **contrar prevederilor art. 44 alin. (8) din Constituție.**

6. Constatăm că proiectul cuprinde soluții legislative contradictorii și nu este redactat într-un limbaj specific normativ, cuprinzând dispoziții neclare, echivoce, lipsite de claritate, previzibilitate și precizie, contrar prevederilor art. 8 alin. (4), teza I din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căreia „*Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce*”, și ale art. 36 alin. (1), potrivit căreia „*Actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc*”.

În acest sens, menționăm următoarele:

6.1. Cu toate că din **titlul** proiectului și din **cap. I** rezultă că demersul legislativ vizează „marile averi” (mai mari de 1 milion de euro), normele subsecvente nu au în vedere și situațiile în care, în urma verificărilor, rezultă că averea nu face parte din categoria „marilor averi”, reglementarea fiind lipsită de coerență.

6.2. La **art. 2**, textul este echivoc prin folosirea sintagmei „recuperarea către bugetul de stat”, putând fi interpretat că se are în vedere numai situația dobândirii ilicite a averii prin prejudicierea statului.

6.3. La **art. 3 lit. a)**, referitor la definiția expresiei „mare avere”, semnalăm că aceasta face referire doar la „totalitatea drepturilor patrimoniale ale unei persoane”, or, potrivit

prevederilor art. 31 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „*Orice persoană fizică sau persoană juridică este titulară a unui patrimoniu care include toate drepturile și datoriile ce pot fi evaluate în bani și aparțin acesteia*”.

6.4. La **art. 3 lit. c)** este definită noțiunea de „diferențe între marile averi și venituri legale”, deși această noțiune nu este utilizată în cuprinsul proiectului.

Față de cele de mai sus, proiectul este susceptibil de încălcarea dispozițiilor **art. 1 alin. (5) din Constituție**, referitoare la respectarea legii, în componenta sa referitoare la calitatea legii.

În acest sens, Curtea Constituțională a reținut în repetate rânduri în jurisprudența sa, de exemplu, prin Decizia nr. 619/2016, că „*legea trebuie să întrunească cele trei cerințe de calitate care rezultă din art. 1 alin. (5) din Constituție — claritate, precizie și previzibilitate*”.

De asemenea, prin **Decizia nr. 448/2013**, Curtea Constituțională a reținut că, „*Deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, Curtea a constatat că prin reglementarea acestora au fost impuse o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară*”.

★

Ținând seama de aspectele mai sus menționate, prezenta inițiativă legislativă a cetățenilor nu poate fi adoptată.

PREȘEDINTE
FLORIN IORDACHE

București, 2 octombrie 2023
Nr. 906

DECLARAȚIE
— extras —

de constituire a comitetului de inițiativă pentru promovarea inițiativei legislative a cetățenilor Proiect de lege denumit „Lege privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale”

Subsemnații:

Rizescu Costin-Dumitru, cetățean român;
Crihan Mihai-Bogdan, cetățean român;
Trâncă Florin-Cristian, cetățean român;
Niculae Marius-Laurențiu, cetățean român;
Toma Alexandru-Ioan, cetățean român;
Grigorescu Sorin-George, cetățean român;
Iordache Lorena, cetățean român;
Stănilă Bianca-Mihaela, cetățean român;
Dobrescu Laura-Diana, cetățean român;
Sulugiuc-Ichim Petru, cetățean român;
Oprescu Radu, cetățean român,
având în vedere că:

— suntem cetățeni români, titulari ai dreptului de vot, prevăzut la art. 36 din Constituția României, și ai dreptului de a fi ales prevăzut de art. 37 din Constituția României, în temeiul art. 2 din Legea nr. 189/1999 privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni, republicată, și al art. 74 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată, declarăm că suntem de acord să ne constituim în Comitetul de inițiativă pentru promovarea inițiativei legislative Proiect de lege „Lege privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale”;

— în conformitate cu prevederile alin. (3) ale art. 2 din Legea nr. 189/1999 privind exercitarea inițiativei legislative de către cetățeni, republicată, declarăm pe propria răspundere că nu facem parte dintre persoanele prevăzute la alin. (2) al art. 2 din legea sus-menționată, respectiv dintre persoanele alese în funcție prin vot universal, membrii Guvernului, persoane numite în funcție de prim-ministru sau care nu pot face parte, potrivit legii, din partide politice;

— ne asumăm întru totul inițiativa legislativă Proiect de lege denumit „Lege privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale” și expunerea de motive, documente anexate prezentei declarații.

Noi, Comitetul de inițiativă, desemnăm pe Toma Alexandru-Ioan, cetățean român, în calitate de președinte al Comitetului de inițiativă, să rezolve problemele operative și să reprezinte Comitetul în raporturile sale cu autoritățile centrale și locale, precum și cu cetățenii împuterniciți pentru întocmirea listelor de susținători, strângerea semnăturilor cetățenilor care susțin proiectul de lege, „Lege privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale”, anexat prezentei declarații.

De asemenea, noi, Comitetul de inițiativă, împuternicim pe Toma Alexandru-Ioan, cetățean român, să rezolve problemele operative și să reprezinte prezentul Comitet de inițiativă cetățenească în vederea sesizării Consiliului Legislativ pentru avizarea inițiativei legislative Proiect de lege denumit „Lege privind recuperarea către bugetul de stat a marilor averi care nu pot fi justificate prin venituri legale”.

Declaranți

Rizescu Costin-Dumitru,
Crihan Mihai-Bogdan,
Trâncă Florin-Cristian,
Niculae Marius-Laurențiu,
Toma Alexandru-Ioan,
Grigorescu Sorin-George,
Iordache Lorena,
Stănilă Bianca-Mihaela,
Dobrescu Laura-Diana,
Sulugiuc-Ichim Petru,
Oprescu Radu

INITIATIVĂ LEGISLATIVĂ CETĂȚENEASCĂ